

MEDMEDIJSKI PROJEKT – SLOVENSKA MLADINSKA KNJIŽEVNOST NA SPLETU

Milena Mileva Blažič

Pedagoška fakulteta, Ljubljana

UDK 821.163.6–93:004.738.52

Slovenski literarni zgodovinar Miran Hladnik je začel leta 1995 na spletu objavljati *Slovensko književnost* in *Zbirko slovenskih leposlovnih besedil*. Slovenska mladinska književnost se je začela seliti na splet leta 2007. Oba projekta sta nastajala v okviru študentskega dela, prvi na Filozofski in drugi na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani. Pomembne prelomnice v procesu digitalizacije slovenščine so *Elektronske znanstvenokritične izdaje slovenskega slovstva* (eZISS) na ZRC SAZU, študijski vir *Digitalna knjižnica Slovenije* (dLib.si) ter e-oblike *Slovarja slovenskega knjižnega jezika*, *Slovenskega pravopisa 2001* in *Slovenskega biografskega leksikona*. Vsi ti dogodki prispevajo k večji dostopnosti do znanja kot javnega dobra.

slovenska književnost, slovenska mladinska književnost, splet, Wikipedija, digitalna pismenost

In 1995 the Slovene literary historian Miran Hladnik began to transfer Slovene literary texts to the Internet. Slovene children's literature began to be transferred in 2007. Both projects took the form of student work, initially at the Faculty of Arts and the Faculty of Education at the University of Ljubljana. Important milestones in the process of the digitalisation of Slovene were the *Scholarly Digital Edition of Slovene Literature*, the study resource *Digital Library of Slovenia* dLib.si, *The Dictionary of the Slovene Standard Language* and *Slovene Orthography*. A new online resource is the e-edition of *The Slovene Biographical Lexicon*. All of these contribute to increased access to relevant sources of information as a public good.

Slovene literature, Slovene children's literature, Internet, Wikipedia, digital literacy

Uvod

Digitalizacija slovenske književnosti na spletu je proces, ki se je začel leta 1995 in še traja. Pomembni dogodki so naslednji: leta 1995 je začel slovensko književnost na spletu objavljati Miran Hladnik¹ z *Zbirko slovenskih leposlovnih besedil*² in *Slovensko leposlovno klasiko*.³ Leta 2005 je bil vzpostavljen portal dLib.si,⁴ kjer najdemo različne digitalne zbirke. Leta 2005 je začel ZRC SAZU objavljati

Elektronske znanstvenokritične izdaje slovenskega slovstva – eZISS;⁵ vodja projekta je Matija Ogrin. Na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani smo leta 2007 začeli študentski projekt Slovenska mladinska književnost na Wikipediji⁶ s številnimi podprojekti ter leta 2010 projekt Slovenska književnost 1965–2015 na Wikiknjigi: Bibliografija slovenske mladinske književnosti 1945–2015.⁷

1 <http://lit.ijs.si/kakoselimo.html>

2 <http://lit.ijs.si/leposl.html>

3 http://sl.wikisource.org/wiki/Wikivir:Slovenska_leposlovna_klasika

4 www.dlib.si/v2/Default.aspx

5 <http://nl.ijs.si/e-zrc/index-sl.html>

6 http://sl.wikipedia.org/wiki/Wikipedija:WikiProjekt_Slovenska_mladinska_književnost

Faze projekta

Prva faza projekta digitalizacije slovenske mladinske književnosti je potekala od 2007 do 2010, ko smo s študenti postavljali spletni portal Slovenska mladinska književnost z enciklopedičnimi podatki o avtorjih in besedilih. Enciklopedični status člankov pomeni, da študenti objektivno povzemajo obstoječe vire o avtorjih, in sicer predvsem po pisnih virih. V tem času smo evidentirali slovenske mladinske pisatelje in besedila (300–500 avtorjev). Leta 2008 smo ustvarili osnovi za mladinska besedila na Wikiviru: Zbirka slovenskih mladinskih leposlovnih besedil⁸ in Slovenske pravljice (skupaj z Inštitutom za slovensko narodopisje ZRC SAZU).

Glavni projekt na Wikipediji – enciklopedični članki o avtorjih in besedilih – ima tudi podprojekte (npr. izvorni slovenski mladinski liki, kot so Ciciban, Kosovirja, Najdihojca, Pedenjped, Ščeper), spletne strani za mladinsko književnost pa nadgrajujemo najmanj dvakrat letno. Enciklopedične članke o slovenskih mladinskih avtorjih pišejo večinoma študenti ljubljanske Pedagoške fakultete, Wikipedija pa je za pisanje odprta tudi drugim. Kot mentorica projekta se zavedam odgovornosti in razsežnosti projekta. Projekt zahteva profesionalen pristop, ki za zdaj temelji na prostovoljni motivaciji študentov.⁹

Druga faza poteka od 2010 do 2013. V tej fazi sledi nadgradnja enciklopedičnih podatkov o avtorjih in besedilih, preverjanje stvarnih podatkov, upoštevanje wikinavodil in popravljanje, umik subjektivnih izjav – objektivno pisanje in jezikovna pravilnost. Sledi nadgradnja in povezovanje Wikistrani na

Wikipediji: *Slovenske mladinske književnosti* z Wikivrom, *Zbirko slovenskih mladinskih leposlovnih besedil*, Wikiverzo in Wikiknjigo. Objave leposlovnih besedil temeljijo na osnovi pisnih soglasij avtorjev za objavo mladinskih besedil delno ali v celoti.

V tej fazi smo glede na dinamiko, izkušnje projekta ter specifiko poučevanja mladinske književnosti na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani (Oddelek za razredni pouk in Oddelek za predšolsko vzgojo) v študijskem letu 2010/2011 začeli tudi z literarno vedo mladinske književnosti oz. analizo znanstvenih in/ali strokovnih člankov s področja slovenske mladinske književnosti na Wikiverzi.¹⁰ Tudi to bazo podatkov nadgrajujemo z dopisovanjem in analizo sekundarne literature oz. vede o mladinski književnosti od začetka 20. stoletja naprej. Članki o slovenski mladinski književnosti ali slovstvu s konca 19. in začetka 20. stoletja so zelo kratki, informativni, številni so anonimni, podpisani le z inicialkami ali celo nepodpisani. Obdobje 1900–1950 zaznamujeta dve svetovni vojni, zato so v literarno vedo vključeni zapisi o mladinski književnosti, ki niso niti znanstveni niti strokovni, vendar imajo pomembno vlogo za proces nastajanja literarne vede o mladinski književnosti.

V študijskem letu 2010/2011 sledi ustvarjanje Wikiknjig, npr. revije *Ciciban*¹¹ (1945–), revije *Cicido*¹² (1998–), knjižne zbirke *Čebelica*¹³ (1953–) in v študijskem letu 2011/2012 knjižne zbirke *Zlata ptica*.¹⁴ Ustvarjanje bibliografije slovenske (mladinske) književnosti je skupen projekt Filozofske in Pedagoške fakultete, in sicer Slovenska književnost 1965–2015, z modifikacijo:

⁷ http://sl.wikibooks.org/wiki/Slovenska_mladinska_književnost_1945-1965-2015

⁸ http://sl.wikisource.org/wiki/Wikivir:Zbirka_slovenskih_mladinskih_leposlovnih_besedil

⁹ Npr. http://sl.wikibooks.org/wiki/Uvod_v_mladinsko_književnost.

¹⁰ http://beta.wikiversity.org/wiki/Seznam_znanstvenih_in_strokovnih_člankov_za_slovensko_mladinsko_književnost

¹¹ http://sl.wikibooks.org/wiki/Ciciban_1945-2015

¹² http://sl.wikibooks.org/wiki/Cicido_1998-2015

¹³ http://sl.wikibooks.org/wiki/ČEBELICA_1953-2013

¹⁴ http://sl.wikibooks.org/wiki/Zlata_ptica

Bibliografija slovenske mladinske književnosti 1945–2015. Namen projekta je postopno in sistematično evidentiranje bibliografije slovenskih mladinskih avtorjev in besedil v letih 1945–2015. Ker gre za povojno obdobje, za katerega je značilen razcvet slikaništva, so poleg avtorjev navedeni tudi ilustratorji. Številne knjige so ponatisnjene, zato smo upoštevali le prve izdaje, ponatisi pa so označeni z opombo. Zaradi nadaljnega raziskovanja so v oklepajih dodane tudi opombe, za katero literarno zvrst gre – poezijo, prozo ali dramatiko.

Tretja faza projekta bo potekala od 2013 do 2016. V tem času bo večina enciklopedijskih člankov o slovenskih mladinskih avtorjih in besedilih napisana, popravljena in posodobljena, vendar bomo še naprej pregledovali in popravljali članke o avtorjih in besedilih ter nadaljevali digitalizacijo slovenske mladinske književnosti z leposlovnimi besedili in izpopolnjevanjem baze podatkov znanstvenih in strokovnih člankov iz zgodovine in sodobnosti. Nadgrajevali in posodabljali bomo projekt ter razvijali podprojekte.

Že v drugi fazi projekta (2010–2012) smo začeli poskusno prevajati v angleščino kakovostne članke o reprezentativnih mladinskih avtorjih (S. Makarovič, A. Štefan idr.). S tem bomo nadaljevali predvsem v tretji fazi projekta. Dobra dopolnitev bi bila, če bi se nam pridružili tudi študenti, ki imajo vaje iz slovenskega jezika, tako da bi popravljali jezikovne nepravilnosti svojih kolegic in kolegov na spletni strani. Menimo, da bi bilo ravno tako primerno, da bi se pridružili študenti PIAOŠ,¹⁵ ki bi prevajali ali vsaj preverjali članke, napisane v angleščini. Vizija je tudi, da bi študenti AGRFT¹⁶ posneli zvočna besedila slovenske (mladinske) književnosti, podobno kot na spletnem portalu Librivox,¹⁷ kjer bralci berejo in posnamejo besedila za

javno rabo. Menim, da bi bila to tudi velika priložnost za promocijo slovenske (mladinske) književnosti in literarne vede v tujini.

Digitalna pismenost

V času digitalne pismenosti, od leta 1990, posebno od 2000 dalje, je raba računalnika in informacij na spletu spremenila status računalnika iz nadstandardne v standardno uporabo. Tudi v knjižnicah beležijo vedno večji priliv neknjižnega gradiva (40 odstotkov). Slovenska književnost se postopoma seli na splet, predvsem zbirke leposlovnih besedil iz starejše in novejše slovenske književnosti, ki so že v javni lasti.

Digitalizacija slovenske književnosti.

Za prenos slovenske književnosti v digitalne medije, transparentnost in dostopnost do knjižnega gradiva v neknjižni (digitalni) obliki, proces demokratizacije dostopnosti do znanja kot javnega dobra je nedvomno največ naredil Hladnik, ki že od leta 1995 sistematično prenaša knjižno gradivo v neknjižno obliko. Za digitalizacijo je osebno motiviran in je v stiku s svetovnimi trendi na področju digitalizacije humanistike. Poleg spletnega portala *Slovenska književnost*, digitalizacije zbirke slovenskih leposlovnih besedil, razprav, člankov, študentskih projektov na Wikiverzi ureja tudi znanstveni forum Slovlit, kjer od leta 1995 objavlja najbolj pomembne informacije na področju slovenistike, slavistike in literarne vede. S tem je vplival na informiranost, demokratičen pogled na znanje kot javno dobro in tako neposredno motiviral razvoj slovenske književnosti – primarne in sekundarne ter digitalne pismenosti in pogleda nanjo.

Branje ali nakupovanje knjig. Sodobni slovenski mladinski avtorji govorijo o branju, v resnici pa jih bolj zanima prodaja knjig. Branje bi bilo namreč učencem in drugim

¹⁵ Študijski program za izpopolnjevanje učiteljic in učiteljev razrednega pouka za poučevanje angleškega jezika v drugem obdobju osnovne šole (Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani).

¹⁶ Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Univerza v Ljubljani.

¹⁷ <http://librivox.org>

bolj dostopno prek spleta. V monografiji *Slovenski pisatelji* (2007) je Marijan Dovič predstavil spremenjeno vlogo slovenskega pisatelja. V času slovenske mladinske literarne zgodovine od leta 1850 do 2010 se je infrastruktura slovenske mladinske književnosti osamosvojila znotraj literarnega sistema, razvil se je sistem posredniških institucij (knjižnice, knjigarne, Bralna značka itn.) in medijev. Avtorjev položaj se je profesionaliziral, številni mladinski pisatelji imajo status svobodnega delavca ali imajo založbo (J. Vidmar, D. Muck, Suhodolčan idr.). Tipologija slovenskih literarnih proizvajalcev se je spremenila, od pisatelja-preroditelja (Dev, Linhart, Vodnik), preroditelja-umetnika (Prešeren), pisatelja-nacionalnega politika (Jurčič, Trdina), pisatelja-umetnika (Cankar, Z. Kveder), pisatelja-avantgardista (Podbevšek, Kosovel), pisatelja-disidenta (Kocbek) do pisatelja-proizvajalca (D. Muck). Percepcija avtorja ter njegovih družbenih vlog in funkcij je večinoma romantična (mladinski pisatelji se promovirajo kot romantični geniji, pomembni so za nacionalno samobitnost, motiv za bralno pismenost ipd.). Številni mladinski avtorji so na osnovi knjižničnih kazalcev o izposoji knjig najbolj izposojeni, kar pa ne pomeni, da so tudi brani (npr. T. Kokalj, H. Kraljič, Rogač, Sivec, Suhodolčan).

Več piscev kot bralcev. Na osnovi *Priročnika za branje kakovostnih mladinskih knjig*,¹⁸ ki ga izdaja Mestna knjižnica Ljubljana, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo, je bilo v letu 2010 nekaj manj kot 200 založnikov in izdajateljev otroške in/ali mladinske književnosti ter več kot 1000 naslovov. Od tega je nalepko za kakovost z imenom zlata hruška dobilo le 25 knjig.

Bralni ali založniški interesi. V sodobnem času se v Sloveniji, tudi zaradi slabših rezultatov bralne pismenosti v mednarodni

raziskavi PISA (2009), poudarja, da učenci ne berejo. Na osnovi vpogleda v teorijo in prakso slovenskih osnovnih šol učenci veliko berejo, vprašanje je, če odrasli berejo toliko kot učenci. Leta 2011 je izšel posodobljen učni načrt za slovenščino v osnovni šoli, vendar ni prinesel bistvenih sprememb v predlaganih seznamih branja. Številni slovenski pisatelji so prisotni le še v učnih načrtih, v šoli pa bi bilo treba obravnavati nacionalno klasiko (Prešeren, Levstik, Jurčič idr.) in sodobno klasiko (Kosmač, Voranc, K. Brenk, S. Vegri, S. Makarovič idr.). Pouk književnosti bi moral biti bolj življenjski in sodoben.

Sistemska književna didaktika. Poučevanje književnosti v učnih načrtih od leta 1998 (2005, 2008, 2009) ter v posodobljenem učnem načrtu za slovenščino iz leta 2011 temelji na recepcijski teoriji, na osnovi katere se model poučevanja književnosti imenuje komunikacijski model poučevanja književnosti. Bistveni poudarek modela je na branju, ki je sporazumevalna zmožnost sprejemanja. Premalo poudarka pa je na sporazumevalni zmožnosti sporočanja ali govorjenja in pisanja ali izmenjave znanja. Bolj primerna znanstvena teorija bi bila sistemska teorija, ki pojmuje književnost kot enega izmed družbenih sistemov.

Literarni sistem slovenske mladinske književnosti v skladu s sistemsko teorijo (Dovič 2006: 125–140) predstavljajo: proizvajalec (avtor), sprejemnik (bralce), ustanove, trg, repertoar in produkti (knjige). V monografiji *Slovenski pisatelji* (2007) je Dovič predstavil tudi pregled profesionalizacije in pomen slovenskega pisatelja od razsvetljenstva do postmodernizma. Če apliciramo njegovo teorijo, lahko ugotovimo, da je literarni sistem slovenske mladinske književnosti manjši v primerjavi s književnostjo za odrasle, zato je tudi bolj prožen in dovzeten za spremembe oziroma prilagajanje. Slovenski mladinski literarni sistem je dosegel

¹⁸ <http://www.mklj.si/index.php/projekti/nacionalni-projekti/prirocnik-za-branje-kakovostnih-mladinskih-knjig>

visoko stopnjo profesionalizacije, številni mladinski avtorji so poklicni pisatelji in si s proizvajanjem literarnih besedil zagotavljajo lastno materialno eksistenco (D. Muck, Rozman, A. Štefan, Suhodolčan, J. Vidmar idr.).

Literarni sistem. Dović (2006: 135) vidi motive za sistemsko pojmovanje (mladinske) književnosti kot literarnega sistema po letu 1991 – v obdobju kapitalistične transformacije. Tudi na področju mladinske književnosti vidimo izrazite komercialne mehanizme. Obstaja bogata tradicija literarnih ustanov (Društvo slovenskih pisateljev, Bralna značka Slovenije, Kulturni bazar, šolske in splošne knjižnice itn.), literarni trg je od leta 1990 večji, število založb, ki se ukvarjajo z izdajanjem otroškega in/ali mladinskega leposlovja, je za majhen slovenski trg visoko. Na osnovi *Priročnika za branje kakovostnih mladinskih knjig* dobimo podatek, da je v letu 2009 izdalo otroške in/ali mladinske knjige okoli 190 založb, izdanih pa je bilo več kot 1000 enot.

Literarni trg, ki ga spodbujajo učbeniška gradiva (berila, priročniki, delovni zvezki, zvezki, DVD-ji v ne/posredni povezavi s književnim poukom), je izjemno močan, zato je treba dodatno pozornost posvetiti kakovosti. Z večjim literarnim trgom, večjim številom literarnih ustanov in povečanim izdajanjem različnih literarnih repertoarjev se je tudi književni pouk posodobil. Negativne značilnosti tega so potrošništvo in gradiva, ki ne dosegajo minimalnih standardov kakovosti. Književni pouk je posodobljen, življenjski in s stališča učenca bližji doživlajsko-domišljijskemu svetu ter kombinira tradicionalno (recepcijsko) in sodobno (sistemsko) didaktiko, ki sta kompatibilni, in ne kompetitivni.

Razvoj medijev. Na razvoj literarne vede vpliva razvoj medijev (tisk, radio, TV, multimedija, splet). Dostopnost računalnikov se je od 1990 do 2010 tako povečala, da ima

večina slovenskih družin osebni računalnik in internetni dostop. Slovenska književnost in njeno knjižno gradivo se ohranjata v knjižni in tudi v neknjižni obliki (radio, televizija, video posnetki, DVD, splet itn.). Otroci so **atipičnim knjigam**¹⁹ izpostavljeni že v predšolskem obdobju (dopolnjevanke, kocke, nalepke, postavljanke, tipanke itn.). Na primeru Kovičeve kratke sodobne pravljice *Maček Muri* (1975, ilustrirala J. Reichman) vidimo, da se tudi na znamko Maček Muri navezujejo različni izdelki: na začetku radijska igra, audiokaseta, videokaseta, CD, DVD, e-slika; kasneje pa izdelki, ki niso povezani s književnostjo, ampak s potrošništvom, npr. črtasti zvezek, predpasnik, sestavljanke, skodelica.

Avtorske in/ali založniške pravice. Za objavo enciklopedijskega članka o avtorju ne potrebujemo pisnega soglasja, četudi želijo nekateri avtorji preveriti svoje bibliografske podatke. Nekateri avtorji želijo, da jih v člankih bolj promoviramo, vendar je treba upoštevati načela za pisanje člankov: strokovnost, objektivnost in jezikovna pravilnost. Študenti si izberejo določenega avtorja na osnovi seznama ali na osnovi lastne iniciative. Za razliko od projektov Slovenska književnost in Zbirka slovenskih leposlovnih besedil je večina slovenskih mladinskih avtorjev še živih. Že na uvodnih predavanjih pri predmetih Uvod v književnost, Književnost in/ali mladinska književnost študentom predstavim projekt, ki se vsako leto nadgrajuje, dopolnjuje, izboljšuje, veliko težavo pa predstavlja kopiranje oziroma občutljivost za lastno in tuje avtorstvo.

Sistemska književna didaktika. Študent si izbere/predlaga avtorja, ki ima bibliografsko enoto vpisano v Cobiss. Številni študenti stopijo v stik z avtorjem ali dediči, še prej pa preberejo književna besedila. Študent napiše ali popravi članek o avtorju na Wikipediji, preveri stvarne podatke (letnice,

¹⁹ Atipične knjige so knjige, ki niso namenjene branju, ampak npr. kopianju, igranju itn.; pravzaprav so igrače s knjižnimi prvini, narejene iz različnih materialov (blago, les, plastika, stiropor itn.).

naslove itn.), navede vire in literaturo, priredbe in predelave književnih besedil (npr. v gledališču itn.), poišče relevantne vire (npr. v *Slovenskem biografskem leksikonu*,²⁰ *Enciklopediji Slovenije*, *Slovenski književnosti*, *Leksikonu: Literatura* itn.). Študente se spodbuja k navajanju in citiranju relevantnih znanstvenih in strokovnih virov.

Študenti recenzenti. Slaba stran študentskih seminarских nalog v obliki kratkih bibliografskih člankov o avtorju so nepreverjeni stvarni podatki, subjektivnost in jezikovna nepravilnost. Zaradi ponavljajočih se in istovrstnih napak smo uvedli t. i. študentski recenzentski sistem: študent A napiše članek, študenta B in C pa pregledata in preverita stvarne podatke, slog in jezikovno pravilnost ter popravita osnovne pomanjkljivosti pred objavo na Wikipediji. Koordinatorji na Wikipediji imajo tudi svoje zahteve – wikislog. Proces pripravljanja, študiranja, zbiranja virov in informacij, branje virov in literature naj bi potekal en semester. Študenti imajo junija še ustno predstavitev seminarских oziroma izpitnih nalog pred skupino, kjer analiziramo objavljene članke (pisatelj, e-besedilo in analiza znanstveno-strokovnega članka).

Študentske predstavitve. Študenti lahko na predstavitev povabijo svoj »predmet« ali pisatelja. V maju in juniju 2011 smo imeli na obisku okoli trideset slovenskih mladinskih pisateljev. Predstavitve trajajo od ene do dveh šolskih ur in pozitivno vplivajo na študente in avtorje. Študent ima občutek odgovornosti, če in ko objavi članek na Wikipediji in je pisatelj prisoten na predstavitvi. Veliko pisateljev je tudi motiviranih, da se predstavijo študentom (Fritz, B. Golob, B. Gregorič Gorenc, A. Kermavner, S. Makarovič, T. Pregl Kobe, Novak, Pregl, Rozman, Sivec, B. Smolnikar, C. Sokolov, Snoj, Svetina, Šalamun, A. Štefan idr.)

Pisna soglasja za objavo. Avtorji se večinoma pozitivno odzovejo in podpišejo soglasje za objavo enega ali več del, nekateri avtorji in/ali njihovi dediči pa dajo celo pisno soglasje za objavo celotnega opusa v študijske namene (Bevk, Brenk, A. Černež, Dekleva, Duša, A. Karlin, A. Kermauner, Kravos, Ihan, B. Jurca, Magajna, S. Makarovič, N. Maurer, Medvešček, Mikeln, Peček, Pregl, L. Prenner, Sivec, T. Pregl Kobe, Rudolf, Seliškar, Sevljak, Svetina, Šalamun, Šali, A. Škerl, B. Štampe Žmavc, A. Štefan, S. Vrandečič, Zupanc idr.).²¹

Avtorske in/ali založniške pravice. Pri objavi leposlovnih mladinskih besedilih na Wikiviru povzročajo največjo težavo avtorske oziroma založniške pravice. Celoten projekt na Wikipediji, Wikiviru, Wikiverzi in Wikiknjigi poteka na osnovi prostovoljnega dela, kar pomeni brez pravne pomoči. Ker so založniške pravice globalni problem, je koordinator na Wikipediji sestavil vzorčno pismo, s katerim bi poenostavil proces pridobivanja pisnega soglasja in ga tudi specificiral (objava celotnega opusa ali enega ali več del itn.).²²

Zaključek

Dinamika prenosa slovenske književnosti na splet poteka od leta 1995, ko je literarni zgodovinar Miran Hladnik²³ začel projekt prenosa slovenske književnosti na splet. Prelomnico v procesu digitalizacije predstavlja leto 2005, ko je Matija Ogrin začel z znanstvenokritičnimi objavami na ZRC SAZU. Demokratičen študijski vir informacij je nastopil leta 2005 z *Digitalno knjižnico Slovenije* – dLib.si, ki je vir relevantnih informacij. Pomemben je tudi Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU s *Slovarjem slovenskega knjižnega jezika* (2000) in *Slovenskim pravopisom 2001* (2010).²⁴

²⁰ www.dlib.si/v2/Default.aspx

²¹ http://sl.wikisource.org/wiki/Kategorija:Posebna_dovoljenja_za_objavo_-_OK

²² http://sl.wikisource.org/wiki/Wikivir:Posebna_dovoljenja_za_objavo/Vzorčno_pismo

²³ <http://lit.ijs.si/hladnik.html>

Dragocen vir študijskih informacij je *Slovenski biografski leksikon* v e-obliki.²⁵ Vsi ti dejavniki so vsak posebej, predvsem pa vsi skupaj prispevali k uresničevanju vizije o dostopnosti relevantnih virov informacij kot javnega dobra. Navkljub številnim težavam menim, da je v javno dobro, da so osnovni bibliografski članki o slovenskih mladinskih pisateljih na Wikipediji in je zbirka slovenskih mladinskih leposlovnih besedil na Wikiviru dostopna bodisi kot javna last bodisi na

osnovi pisnega soglasja živečih avtorjev oziroma dedičev.

Literatura in viri

DOVIČ, Marijan, 2006: Profesionalizacija slovenskega literarnega proizvajalca: nekaj uvodnih opažanj. *Primerjalna književnost* 29/2. 125–140.

DOVIČ, Marijan, 2007: *Slovenski pisatelj: Razvoj vloge literarnega proizvajalca v slovenskem literarnem sistemu*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

²⁴ <http://bos.zrc-sazu.si/>

²⁵ <http://nl.ijs.si:8080/fedora/get/sbl:sbl/VIEW>